

- 4 Výrazy *calta*, *houska*, *štrycle*, *zemle*, *pleténka* mají v nářečích také význam ‚podlouhý chléb‘ a ‚houska‘ (srov. I-133 podlouhý chléb, I-137 houska).
- calta** jen nář.; Kt (stč. ‚houska‘, Jg též *calda* ‚veliký pletenec‘, SSJČ nář. ‚druh koláčů, placka‘, hluž. *calta* ‚houska‘) — Přejato ze střhn. (něm. dial. *Zaltl*).
- houska** Jg též *houska vánoční*, SSJČ obl. (stč. *húska* ‚houska‘) — Podle Mch přenesením významu (*houska* dem. od *husa*); vánočka velikostí a tvarem připomíná upečenou husu.
- husce** f. jen nář. (stč. *húscě* ‚houska‘, Jg ‚podlouhý chléb, houska‘) — Přenesením významu formálního dem. k *husa*, viz houska.
- pletenec** v sled. významu jen nář.; Jg (též ‚koláč, pečivo šestineděl-kám do kouta‘), SSJ (SSJČ ‚pletené a do kruhu stočené pečivo‘) — Od adj. *pletený*, to od zákl. *plet-* (‚pléstí‘).
- pletenice** v sled. významu jen nář.; Jg, SSJ *pletenica* (stč. ‚splétané pečivo‘, SSJČ ‚velká pletená houska‘) — Viz pletenec.
- pleténka** v sled. významu jen nář.; Jg, SSJ (SSJČ též *pleténka*, *pletýnka*, *pletynka* poněk. zast. a nář. ‚velká pletená houska‘) — Viz pletenec.
- štedrovka** Jg, SSJČ poněk. zast. ob., též *štedrúvka* nář. — Viz štedrovnice.
- štedrovnice** Jg, Kt též *štedrovnička*, SSJČ poněk. zast. ob. (SSJ *štedrák* ‚druh koláče, který se jí na Štědrý večer‘) — Od adj. *štedrý*; štedrovnice se pekly a jedly o Štědrém dni.
- štruclé** jen nář.; pol. *strucla* (Kt *strucla* i *štruca* ‚podlouhý chléb‘ Ostravsko) — Přejato z něm.
- štrycle** jen nář. (SSJČ ‚podlouhý chléb, podlouhlé pečivo‘) — Přejato z něm.
- truclé** jen nář. — Přejato z něm.
- vandrovnice** v sled. významu jen nář. — Od adj. *vandrovní*, to od *vandr* (SSJČ ‚cestování‘; srov. nář. slez. *vandrovat* ‚střídat o vánocích službu u sedláka‘).
- vánočka** Jg též *vánočnice* a *houska vánoční*, SSJČ, SSJ *vianočka* hovor. — Univerbizací z *vánoční houska*, *vánoční buхта*.
- zemle** v sled. významu jen nář.; Kt Policko (Jg i SSJČ ‚houska‘) — Přejato z něm.

5 vánočka Ju 3, 4 — vanočka Ru 4 — houska Ju 2, 4, 5, Ru 1–4 — štedrovka Ju 1

6 —

Bh

228 křížaly (2107) — mapa s. 475

- 1 M křížaly (kříšťata 433, kříšťali 225)
křížalky (gřížalka 639) — kříželky 638, 668, 669
křížanky 729, 730, 746
- kroužaly
kroužalky (-álki 162) — krouželky
krájanky (krajánky 672, 679, 711, 712, krajanky 678, 684, 685, 709, 727, 731, 745)
krajáčki 712–714
sušenki (též -énki 713) — sušánki (-anki 442, šušanki též 306, 307)
sušené 643, 718, 734 (suché 729, 744)
sucháry
sucháři 727, 729
- pečky (-kʹi)
ščepány (ščepaně 682, 683)
ščípaľky
ščípký (ščjěpki 755, ščepinki 681, šípki 701)
hloza (hlóza 716, hlomoz 661)
mrňa 642 (suchá m. 641, 719)
špajtle 675 (eplšpejtle 306, špargle 307, 308, eplšparkle 311)
- 2 Mapa ukazuje územní rozšíření nář. pojmenování křížal, tj. usušeného, zpravidla rozkrájeného ovoce (nejčastěji jablek). Výzkum této položky narážel na některé problémy: místy (zvl. na jihu Čech) se sledovaná realie běžně vyskytuje až v novější době a její označení má buď povahu pojmenování popisného (*sušené ovoce*, *sušená jablka*) – to nebylo mapováno –, nebo bylo přejato ze spisovného jazyka. Někde se jedním názvem pojmenovávají všechny druhy usušeného ovoce, ať už krájeného, nebo celého (týká se často slov *sušenky*, *sucháry*, *hloza*), jinde se přesně odlišují sušená jablka, event. hrušky, od sušených švestek (tak je tomu např. ve Slezsku a na vých. Moravě zejména u výrazů *pečky*, *krájanky*, *štípaľky*, *štípký*, které zde mají jen význam krájených křížal). Slovo *hloza* a *mrňa* znamená místy ještě ‚rozvařené sušené ovoce‘. V b. 512, 605 a 748 příslušné pojmenování pro křížaly označuje též sušený nakrájený tuřín.

Kromě diferencí lexikálních přináší zapsaný nářeční materiál difference slovtvorné (např. *křížaly* × *křížalky* × *křížanky*, *sušenky* × *sušené*, *krájanky* × *krajáčky*, *štěpany* × *štípaľky* × *štípký*) a hláskoslovné (např. *sušenky* × *sušánky*, *křížalky* × *kříželky*). Materiál získaný přímým terénním výzkumem byl doplněn podle KLA.